

Montessori Munkaközösség - Bemutató

A bemutató vázlat

A bemutató időpontja: 2014. 12. 10.

Bemutató vezetője: Sándor-Schmidt Barbara

A bemutató helye: XII. ker. Hegyvidéki Önkormányzat Süni Óvodák - Németvölgyi úti óvoda

A bemutató anyaga: Többszörös intelligenciák mozgósítása– Montessori eszközökkel témahetek bemutatása

A bemutató célja: A többszörös intelligenciák koncepcióval való ismerkedés

A bemutató feladatai: Az óvodai élet során megvalósított témahetek tevékenységeinek bemutatása

Bemutató tartalma: Többszörös intelligenciák mozgósítása– Montessori eszközökkel témahetek

A témahetek tervezésekor a célom az volt, hogy a Montessori félé pedagógiai elemeket és a többszörös intelligenciák elméletben megjelenő lehetőségeket ötvözzem. Így született meg a Montessori Smart – Map Okos térkép témahét.

Ez első fázis a gyermekekkel közös tervezés volt, vagyis már a tevékenységtérképet is közösen készítettük el az első napon. Így a gyermekek is láthatták, hogy milyen intelligenciákkal fogunk foglalkozni, milyen eszközökkel igyekszünk majd az adott intelligenciákat fejleszteni és az eszközökkel is megismerkedtek.

A közösen megtervezett térképet ez után jól látható helyre tettük, hogy az mindig elérhető legyen. A másik cél az elhelyezéssel kapcsolatban az volt, hogy a gyermekek a témahetek napjai alatt önállóan választhassák ki az aznapi tevékenységüket, - amely bár nagyobb

felkészülést igényel - megfelel mind a Montessori pedagógiai elveknek, mind a Gardner-féle koncepciónak.

Az egyes intelligenciák mozgósításához, egy-egy Montessori érzékszervi fejlesztő eszközt kapcsoltam. Ezeket az eszközöket a gyermekek egy része már ismerte, de nem feltétlenül az adott intelligencia mozgósítása érdekében alkalmazta.

A tevékenységek célja tehát a többszörös intelligenciák elmélet területeinek mozgósítása Montessori eszközökkel. A Montessori módszer elemeinek beépítése, a fejlesztendő területek kiválasztása, a tevékenységek értékelése volt.

A feladatokat tekintve a 3-6-7 éves korban tervezhető, életkori sajátosságoknak megfelelő tartalmak kiválasztása. Az intelligenciák mozgósítása. A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása. A helyes eszközhasználat bemutatása, betartása. Az egyes tevékenységek célja az adott problémák, feladatok megoldása játékos tanulás keretein belül.

Az első napon a gyermekeket tájékoztattam a tevékenységekről, az abban foglalt feladatokról, a megoldásra váró problémákról. A beszélgetés és tevékenység során elmagyaráztam, hogy mi fog következni a tevékenységi napokban. Egy-egy rajz segítségével érzékeltettem az egyes intelligenciákat. Ezeket a nagyméretű rajzokat később közösen elhelyeztük, a mi saját tevékenységi térképünkön, amely közepére a Montessori-torony eszköze került. Ez után megkértem a gyermekeket, hogy az érzéseikre és a hallottakra támaszkodva készítsenek térképet, hogy az egyes intelligenciákat valamilyen módon összekapcsolhassuk. **Az elkészült térképet** a gyermekek kiszínezték, majd elhelyeztük a csoportszobában. A gyermekek minden tevékenységi napon intelligenciát választanak a térképről. A megbeszélt feladatokat az intelligenciához csatoltuk. A tevékenység során a gyermekeket folyamatosan megfigyeltem az előzetes megfigyelési szempontsor szerint és feljegyzéseket készítettem róluk. Az elért eredményeiket dokumentáltam, majd az elvégzett tevékenységeket értékeltem.

A témában szereplő intelligenciák és eszközök a következő párosításokban jelentek meg. **A logikai- matematikai intelligenciát a torony** játék eszközével, a **zenei intelligenciát a harangsor** eszközével, a **természeti intelligenciát egy egészséges kóla** készítésével, az **interperszonális intelligenciát a csoportos homokvárépítéssel**, a **testi-kinesztetikus intelligenciát a titokzsák** játékkal, az **intraperszonális intelligenciát a csendjátékkal**, a **nyelvi intelligenciát a mesekosárral**, a **vizuális intelligenciát pedig a színpárok** színsorok

eszközével párosítottam. A párosításoknál figyelembe vettem, hogy az adott eszközöket Montessori mely képességek, érzékszervek fejlesztéséhez ajánlja, melyek azok a területek, amelyeket az eszközökkel mozgósítani szeretne, valamint arra is ügyeltem, hogy az megfelelő intelligenciákkal párosítsam ezeket az eszközöket, vagyis, hogy az eszközök is megfeleljenek az intelligencia mozgósításához szükséges feltételeknek.

A második napon a gyermekek az *intrapersonális intelligenciát* választották. Ehhez a területhez a klasszikus Montessori pedagógia egyik legjellemzőbb játékát a csendjátékot választottam. Önmagunk megfigyelését, a csend megélését minden nap alkalmazzuk, ám ezúttal a tevékenység fokozottan a nonverbális társas és egyéni játék színterévé változott. Eszközként az eredeti játékban szereplő gyertyát választottam. A játék menetét tekintve a gyermekeknek kör, illetve ellipszis alakban kellett a szőnyeg szélén elhelyezkedni. **A klasszikus játékban** a pedagógus előre jelzi a csendjáték, vagy csendgyakorlat kezdetét - lehet zenével, más eszközzel - esetünkben zenével kezdődött a tevékenység. A gyertyát meggyújtjuk és egy kiválasztott gyermeket megbízunk - ebben az esetben a születésnapost -, hogy indítsa el a játékot. A kiválasztott gyermek feláll és átveszi a gyertyát. Nyújtott kézzel csendben sétál és kiválasztja a következő gyermeket. A játék addig folytatódik, amíg minden gyermekre sor kerül. A tevékenységgel fejlesztett területek az önfegyelem, az önbizalom, a felelősségtudat kialakítása, társas intelligencia mozgósítása volt. A gyermekeket *megfigyeltem* tevékenységük során. A megfigyelési szempontjaim az intrapersonális intelligencia megfigyelésénél – éppen úgy, ahogyan az összes tevékenységnél – az érzelmi, értelmi, szociális fejlettség mutatóinak megfigyelésével nyertem (Hegyí, 2000). Ezen kívül minden területen megjelennek közös a tevékenységre vonatkozó megfigyelési szempontok, amelyek a részvételre, a feladattudatra, feladattartásra irányultak, valamint a gyermekek teljesítményén túlmutató szempont volt, hogy továbbfejlesztik-e a játékokat, vagyis a gyermekek kreatív feladatmegoldása. A felsorolt szempontokon kívül ehhez az intelligenciához tartozott a gyermekek önértékelésének megfigyelése, az önbizalom, az önfegyelem megfigyelése, valamint a kitartásának megfigyelése. Az elvégzett feladatokat pontokkal értékeltem a szabályok betartásának tükrében, ezeket táblázatban rögzítettem az egyéni lapok mellett. A csoport teljesítményét az adott intelligenciában diagramon is ábrázoltam, hogy a csoporton belüli szórást is megfigyelhessem.

A harmadik napon a *testi-kinesztetikus intelligenciára* esett a gyermekek választása. Ehhez az intelligenciához a Montessori pedagógiából ismert **titokzsák játékot** választottam. A problémát ebben a tevékenységben a kihúzott feladat elvégzése jelentette. A játék menetét

tekintve első lépésben felmértem az óvoda udvarán található eszközöket, melyekhez egy-egy feladatot csatoltam. Az egyes feladatokat differenciáltam, majd a feladatokhoz 32 db laminált kártyát készítettem. A kártyákat később betettem egy titokzsákba és megkértem a gyermekeket, hogy húzzanak egy-egy kártyát, a rajta szereplő feladatot pedig végezzék el. A feladatokat sorban egyesével végeztük el, és aki segítséget kért, annak segítettem. Az intelligencia mozgósítása tekintetében nagy hangsúlyt fektettem a nagy és finommotoros mozgások területére, a társas intelligencia szerepére, a koordinációs képességre, valamint a vizuális intelligencia - képolvasás képességének – mozgósítására. A megfigyelési szempontok a fent felsoroltak mellett, itt főként a téri orientációt, a mozgásemlékezetet, önmaga képességeinek felmérését, illetve a kreativitást, kreatív feladatmegoldást célozták. A gyermekek teljesítményét ezúttal is feljegyeztem, majd pontszámokban megfogalmaztam. A csoport intelligenciához tartozó eredményeit pedig diagramon szemléltettem.

A negyedik napon a **logikai-matematikai intelligenciát** választották a gyermekek. Az adott intelligencia mozgósításához a Montessori pedagógiából jól ismert **torony játékot választottam**. A megoldandó probléma, hogy melyik a legnagyobb kocka, amit először el kell helyeznünk, ha a kockákból tornyot szeretnénk építeni. A játék menetét illetően, 10 növekvő nagyságú kockát találunk. A kockák mérete 10 cm-től 1 cm-ig terjed. A feladat során mindig a legnagyobb kockát kell kiválasztanunk ahhoz, hogy a tornyot megfelelően fel tudjuk építeni. A tapintásos tapasztalatszerzés, sokban elősegíti a tárgyak memorizálását, ezért kérjük meg a gyermekeket, hogy fogják meg, érintsék a kockákat. A játék helyes végrehajtását úgy ellenőrizhetjük, hogy a felépített kockáknál, minden oldalon el tudunk helyezni a kisujjunkt. A kockák felépítésének több variációja lehetséges, - például azonos élekhez való igazítás. Ez is helyes megoldásnak minősül. A fejlesztendő területek a vizuális képzetek-émlékezet mozgósítása; a taktilis érzék-formák; tapintása; a mértani fogalmak; a gondolkodási műveletek-összehasonlítás; nagyságbeli különbségek, soralkotás mozgósítása . A megfigyelési szempontok ebben az esetben – az általános megfigyelési szempontokon kívül – a hibafelismerést, a hibák korrigálását, valamint annak módját; a sorba rendezési képességet, az összefüggések felismerését; az ok-okozati viszonyok meglátását; a feladatban való kitartást vizsgálták. A gyermekek által nyújtott teljesítményt ismét táblázatban rögzítettem. Ebben az esetben is készítettem egy diagramot a gyermekek csoportos tevékenységének értékeléséről

A ötödik napon a **zenei intelligencia** mozgósítására került sor. Az intelligenciához választott Montessori eszköz a harangsor. A feladat során megoldandó probléma hogy, hogyan rendezzük sorba a **harangokat** hangmagasságuk szerint. A játék menete, a harangsor

többféle módozatban megtalálható eszközkészlet. A játékhoz én most egy nyolc hangból álló nyeles harangsort használtam. Először bemutattam az eszközt, majd megszólaltattam rázással, később a pálca segítségével is. Ezt követően hagytam a gyermekeknek, hogy kipróbálhassák ők is az eszközöket. Majd megkértem őket, hogy próbálják meg a harangokat sorba rendezni a hangmagasságuk szerint, a legmélyebb hangtól haladva, a legmagasabb hangig. A fejlesztendő területek a hallás, az auditív percepció fejlesztése, az auditív differenciálás képességének mozgósítása, a hangmagasság, hangszín felismerésének tokéletesítése. Az alapvető megfigyelési szempontokon kívül most a hangszerhasználat, a zenei hangok felismerése, differenciálása, egyszerű zenei dallamok visszaadása, a ritmusérzék megfigyelése, valamint a hangerő felismerése, annak prezentálása került a középpontba. A gyermek teljesítményét ebben az esetben is táblázatba vezettem fel, valamint diagramon ábrázoltam.

Az hatodik nap a *természeti intelligencia* mozgósításának jegyében telt. A természeti intelligencia, külső világ tevékeny megismerése a Montessori pedagógiában a mindennapi állat- és növénygondozás, a kozmikus nevelés jegyében telik. A gyermekek minden nap aktívan dolgoznak egészséges környezetük gondozása területén. Ebben az esetben mi a csoporttal már egy ideje gondoztunk **egy egzotikus cserjét, amelyből kóla ízű limonádét** készítettünk. A probléma ebben az esetben, hogy hogyan is készíthetünk az általunk gondozott növényből frissítő, egészséges italt. A feladat menete a csoportszobában közösen nevelt, gondozott cserje felhasználásával készítünk egészséges kóla limonádét. Az önellátás és a munka jellegű tevékenység területeit is felöleli ez a játék, valamint a társas és egyéni intelligencia mozgósítása is előtérbe kerül. Megtanulják a gyermekek azt is, hogy rendszeresen és odafigyeléssel gondoznak egy növényt, annak milyen előnyeit élvezhetik, valamint azt is, hogy ebből a különleges növényből, hogyan készíthetnek egészséges kólát. A fejlesztendő területek ebben az esetben a finommotorika, a társas kapcsolatok, az interperszonális intelligencia, a természet iránti tisztet, a gondozás, munka jellegű tevékenységre való motiváció mozgósítása, a környezettudatos magatartás erősítése. A megfigyelési szempontok között szerepel a környezethez, az élőlényekhez való viszonyulás, a tevékenység cselekvő formájának megfigyelése, a környezettudatos magatartási formák ismeretének feltérképezése. A gyermekek egyéni eredményét táblázatban rögzítettem a csoport szintjén. Az elért eredményekről pedig diagramot készítettem.

A hetedik napon az *interperszonális intelligencia* következett. A gyermekek **csoportban homokvárat** építettek. A megoldandó probléma ebben az esetben a közös

munkavégzés által felmerülő problémák kezelése, a kooperációval való ismerkedés, valamint a konstruáló készségek kihívásai jelentették. A játék menete, a gyermekek azt a feladatot kapták, hogy építsenek közösen egy homokvárat. Csak akkor teljesítik a feladatot, ha azt csoportban, egymást segítve készítik el, és közösen egyeznek meg abban is, hogy milyen díszítőelemek kerüljenek a várra. A gyermekeknek e tevékenység közben fejlődnek társas kapcsolataik, a természet ismeretének köre kibővül, fejlődik továbbá finommotorikájuk, vizuális intelligenciájuk. A fejlesztendő területeket tekintve, kiemelt hangsúlyt kapott a társas kapcsolatok, intraperszonális intelligencia mozgósítása, a finommotorika, a természeti ismeretek bővítése valamint a vizuális intelligencia mozgósítása. A megfigyelési szempontok között ebben az intelligenciában az együttműködési képesség megfigyelése, a segítségnyújtás, az önérvényesítés, az előzékenység, az önálló vélemény kinyilvánítása, a kritikák elfogadása és a kreativitás megfigyelése volt. A kapott eredményeket táblázatban rögzítettem. A teljesítményt pedig egy diagramon ábrázoltam.

A nyolcadik napon a *nyelvi verbális* intelligencia területére került a sor. A Montessori eszközök közül ezúttal a mesekosár alkalmazására esett a választásom. A megoldandó probléma, hogy a gyermekek kreativitásukat alkalmazva alkossanak mesét. Az eszközök egy mesekosár és több mesefigura. A játék menetét tekintve, először a gyermekekkel közösen elkészítjük saját **mesekosarunkat**. A mesekosárba apró figurákat helyezünk. Elhelyezkedünk a szőnyeg szélén. A mesét a pedagógus kezdi és a mesefonalat tovább adva a közvetlen mellette ülő gyermek veszi át a szerepét. A gyermek dönti el, hogy a meseszituációhoz választ-e új szereplőt a kosárból, vagy a meglévő szereplőkkel folytatja a mesét. Az első pár alkalommal, a pedagógus kezdi és fejezi be a mesét, hogy a gyermekek jól megtanulják a nyitó és záró formulákat. A fejlesztendő kiemelt területek a kreativitás mozgósítása, a szókincs bővítése, a társas intelligencia, valamint verbális kifejezőkészség fejlesztése. A megfigyelés során ebben az intelligenciában az eszközök használatára, az átlényegülésre, mesetudat megjelenésére, a non-verbális kommunikációs eszközök használatára, a történet összefoglalására, megértésére fókuszáltam. A gyermekek eredményeit ebben az esetben is táblázatban rögzítettem, illetve diagramon ábrázoltam.

A kilencedik nap a ***vizuális intelligenciáé*** volt. A választott Montessori eszközök a színsorok, színpárok lettek. A megoldandó probléma, a **színsorok kirakása, színszőnyeg készítés**. A probléma, hogy melyik a legsötétebb szín. Az eszköz a színsor készlet. A játék menetében, a gyermekeknek bemutatjuk az eszközt, majd ismertetjük a feladatot. Ez után megkérjük őket, hogy egy-egy színsort rakjanak ki a legsötétebb árnyalattól a

legvilágosabbig. Minden esetben a következő legsötétebb színárnyalatot kell megkeresniük. Ezután egy sárga kör alakú textilt borítunk le a Montessori szőnyeg közepére és megkérjük, a gyerekeket helyezték köré a színsorokat, így megkapjuk a színes napot. A színsorokat kirakhatjuk szőnyeg mintára is. A fejlesztendő területek a vizuális percepció fejlesztése, a vizuális differenciálás fejlesztése, a színárnyalatok felismerése, sorba rendezés képességének mozgósítása valamint a társas intelligencia mozgósítása. A megfigyelési szempontok között ezúttal a színek, színárnyalatok felismerése, képi memória, a kevert színek ismerete, a színárnyalatok sorba rendezése, logikai háttér felismerése szerepeltek. A gyerekeket most is megfigyeltem, eredményeiket pontoztam és feljegyeztem. A táblázat eredményeit diagramon ábrázoltam.

Az utolsó, vagyis a tízedik napon a gyermekek **szabadon tevékenykedhettek** a témahetek napjain használt eszközökkel, melyeket a többszörös intelligencia koncepcióban meghatározott szempontok szerint területekre osztottam. Érdekes volt megfigyelni, hogy melyik gyermek, milyen eszközöket használ a szabad játéktevékenység során. Több olyan eszközhasználati megoldást és játékvariációt is felfedeztem a gyermekek szabadjátékában, amely sokkal magasabb szintű kreativitást feltételez, mint a tevékenység során bemutatott teljesítmény, ezt mindenképp fontos megfigyelésnek tekintettem, és szintén egy új perspektíva felé mutat a jövőbeli értékelési, megfigyelési rendszer kidolgozásánál, amely már ezt a megfigyelést is számba veszi majd. A gyermekek szívesen játszottak a játékeszközökkel, önállóan is kezdeményeztek játéksituációt és tevékenységeket. Kevesebb esetben kérték a segítségemet, mint egy átlagos szabadjáték során, ami számomra is meglepetést okozott, ezen túlmenően a konfliktushelyzetekre is ez volt jellemző, ám ebből az egy esetből nem vonhatok le messzemenő következtetéseket. A tevékenységek azonban elérték a céljukat, hiszen a gyermekek az eszközöket már intelligencia típusokhoz tudták csatolni, kicsit más szemszögből is megismerték azokat. A saját képességeiket, intelligenciáikat önállóan és társaik segítségével feltérképezhették, amely a személyiségfejlődésükben valószínűleg egy újabb lépcsőfokot jelent.

Így zajlott a tíz napon át tartó két témahét, amely során igyekeztem a legmegfelelőbb eszközöket kiválasztani a Montessori eszköztárból, hogy bemutassam, megvalósítsam a többszörös intelligenciák óvodai adaptációját. A gyermekek tevékenységét rögzítettem és értékeltem. A gyermekek teljesítményének átlagértéke diagramon a gyermekek csoportos eredményét tartalmazza, egy csoportos intelligenciaprofilit mutat be. A kapott eredményekből sok hasznos információhoz jutottam. Egyrészt az adott tevékenységek és területeket

megfigyelve megállapítottam, hogy a legerősebb, a testi – kinezetikus intelligencia, amelyben a gyermekek nagyon magas eredményt értek el. A leggyengébb, a zenei intelligencia eredménye volt.

Azonban nem csak a csoportos eredmények láttak napvilágot, hanem minden gyermek esetében egy önálló megfigyelési eredménylap is született, melyet kiegészítettem egy egyéni intelligenciaprofil ábrával. Ezen a diagramon jól szemléltethető a tevékenységek során elért teljesítmény az intelligenciák tükrében. Ezeket az eredményeket minden a gyermekektől nevelő pedagógussal megosztottam. Az eredményeket és az értékelés háttérét átbeszéltük és nem egy esetben meglepetéssel fogadták az eredményeket. Volt olyan gyermek, aki korábban nem szívesen használta a Montessori eszközöket, vagy félve kezdeményezett velük tevékenységet, a témahetek során azonban kimagasló eredményt ért el. Előfordult, hogy a gyermekek olyan intelligenciában szerepeltek kimagaslóan, amelyben tevékenység szinten a felzárkóztatás szegmensébe kerültek. Ezen jelenségek összefüggésinek feltárásához azonban több kutatásra, vizsgálatra lenne szükség, azonban az a konzultációk következtetéséből, a visszajelzésekből egyértelműen kiderült, hogy a gyermekeknél a projekben való részvétel pozitív irányú változásokat eredményezett, motivációjukat érdeklődésüket felkeltette és megnőtt a felsorolt eszközök használatának aránya az óvodai szabadjáték tevékenységek során.

A kutatás során olyan eljárásokkal, lehetőségekkel ismerkedtem meg, amelyek jó alapot képezhetnek egy releváns feltárási rendszer kialakításához. Többek között új szempontokat vázol fel a gyermekek megismeréséhez, valamint a szülők számára is lehetőséget nyújt megismerni azokat az intelligenciákat, amelyekben a gyermekek kimagaslóan teljesítenek, tehetségesek, illetve azokat, amelyek felzárkóztatásra szorulnak. Egy teljesebb képet kapnak a gyermekek képességeiről, így könnyebbé válik az óvoda – család közös munkájának folyamata.

A kapott eredményekben több további lehetőség is rejlik. Ha például a most kapott eredményekből indulunk ki, a következő csoportos tevékenységtérkép tervezésénél figyelembe kell venni, hogy a testi-kinezetikus intelligenciára fókuszálva tervezzük meg a gyermekek egyéb tevékenységeit. Ez a terület domináns és ehhez csatoljuk a tervezett játékokat, lehetőleg mozgásos feladatok szerepeljenek a tevékenységekben. Vagyis ez a tevékenységsor és értékelése segít megismerni a csoportunkat, a csoport erősségeit, a mozgósítás lehetséges útját és módját, így hatékonyabban szervezhető majd a gyermekek nevelése. Azonban nem

csak a csoport teljesítményéhez és a tevékenységek jövőbeli tervezéséhez, vagy annak átszervezéséhez nyertem hasznos információkat a témahét lebonyolításából és értékeléséből, hanem az egyéni teljesítmények egy új szemléletmódú megfigyeléséhez is segítséget nyújt.